

*Є. Я. Ніколенко
fmedicine.mail@gmail.com
О. В. Сокруто
sokruto53@gmail.com
К. В. Вовк
vovkkira1970@gmail.com
Л. В. Бєляєва
l.belyaeva@karazin.ua
О. Є. Ніколенко
fmedicine.mail@gmail.com
М. В. Мартиненко
maksim200282@gmail.com
Н. К. Александрова
fmedicine.mail@gmail.com*

Досвід кафедри загальної практики – сімейної Медицини з підготовки сімейних лікарів

Узагальнено досвід роботи кафедри загальної практики – сімейної медицини ХНУ імені В. Н. Каразіна. Проаналізовано сучасні педагогічні технології, використовувані співробітниками кафедри в їхній роботі під час викладання дисципліни «Загальна практика – сімейна медицина».

Ключові слова: сімейний лікар, додипломна підготовка, інноваційні педагогічні технології, амбулаторія сімейного лікаря, компетентнісний підхід.

*Ye. Ya. Nikolenko
fmedicine.mail@gmail.com
O. V. Sokruto
sokruto53@gmail.com
K. V. Vovk
vovkkira1970@gmail.com
L. V. Belyaeva
l.belyaeva@karazin.ua
O. Ye. Nikolenko
fmedicine.mail@gmail.com
M. V. Martinenko
maksim200282@gmail.com
N. K. Aleksandrova
fmedicine.mail@gmail.com*

Experience of the Department of General Practice – Family Medicine to train family doctors

The experience of the Department of General Practice – Family Medicine of V. N. Karazin Kharkiv National University is generalized, contemporary

pedagogical technologies used by the department staff in their work for teaching “General practice – family medicine” subject are analyzed.

Keywords: family doctor, undergraduate training, innovative pedagogical technologies, family doctor’s ambulatory, competent approach.

Підвищення вимог до лікарів, які працюють у сімейній медицині, вимагає нових підходів до їхньої підготовки. Модернізація амбулаторно-поліклінічної служби збігається зі світовими тенденціями розвитку охорони здоров’я на сучасному етапі. У реалізації проєкту важлива роль належить підготовці медичних фахівців. «Загальна практика – сімейна медицина» як найбільш раціональна з погляду економного використання ресурсів охорони здоров’я є ефективною формою масового обслуговування населення. Лікар загальної практики – сімейний лікар може вирішувати до 90 % медичних проблем пацієнта, що надає великі економічні переваги [3; 4]. Тому розвиток сімейної медицини є необхідним та доцільним для нашої країни [1; 2].

Узагальнимо досвід роботи кафедри загальної практики – сімейної медицини ХНУ імені В. Н. Каразіна з використання сучасних педагогічних технологій співробітниками кафедри в їхній роботі. На цей час на кафедрі викладання дисципліни «Загальна практика – сімейна медицина» ведеться на 6-му курсі.

В умовах модернізації вищої медичної освіти компетентнісна модель підготовки фахівців є основним напрямком інноваційного розвитку медичної освіти. Основним показником рівня кваліфікації фахівця є його професійна компетентність.

Сучасний швидкий розвиток науки і техніки приводить до швидкого накопичення загальних знань із кожної дисципліни, що створює у вищій освіті складні проблеми і потребує вдосконалення системи викладання. Для забезпечення підготовки фахівців нового типу – глибоко освічених, творчо мислячих, які швидко адаптуються до нових умов, – слід вповні використовувати новітні педагогічні технології у підготовці фахівців поряд із наявним багатим педагогічним досвідом медичних ЗВО.

Провідна роль у підготовці фахівців у закладах вищої освіти належить кафедрам. На сьогодні особливе значення надається особистісним якостям та інтелектуальному потенціалу викладача як організатора освітнього процесу.

Основою організації освітнього процесу, що забезпечує викладання відповідно до навчального плану, є розробка навчально-методичного комплексу із дисципліни «Загальна практика – сімейна медицина». Його розроблено співробітниками кафедри для вітчизняних студентів та студентів-іноземців, які навчаються на кафедрі. У викладанні циклу «Загальна практика – сімейна медицина» використовуються як традиційні методи, так і новітні педагогічні технології, а саме – проблемно- та командноорієнто-

ване навчання, залучаються інформаційно-комунікаційні технології, розроблено принцип навчання, що ґрунтується на симуляційних технологіях.

Основоположною ланкою в підготовці лікарів є проведення тематичних розборів хворих із терапевтичною та суміжною патологією зі студентами й лікарями в прикріплених поліклініках. Під час підготовки майбутніх фахівців слід акцентувати увагу на тому, що сімейний лікар має надавати індивідуалізовану пацієнтоцентровану допомогу та унікальне консультування на засадах довготривалого й безперервного спілкування з пацієнтом та його родиною [1; 2; 5]. Під час проведення тематичних розборів викладач закріплює навички, що включають правильне збирання анамнезу, огляд хворого, а також окреслює план обстеження.

У поліклінічних умовах неабияке значення має індивідуальний підбір лікарських засобів хворому, враховуючи у більшості хворих наявність супутньої патології. Відпрацьовуються питання взаємодії терапевта з вузькими спеціалістами, питання спадкоємності у веденні хворих між поліклінікою та стаціонаром. Неабияку увагу під час розбору хворих приділено питанням профілактики захворювань. Сучасні засоби інформаційних технологій дозволяють використовувати під час навчання різноманітні форми подання матеріалу – вербальні й образні (графіки, звук, анімація, відео). Студенти мають змогу знайомитися з наявними на кафедрі матеріалами й електронними освітніми ресурсами з різних розділів поліклінічної терапії, вивчати електронні підручники та посібники з дисципліни під час підготовки до практичних занять.

Використання інформаційних технологій переводить процес навчання на новий рівень, покращує якість освіти, посилює роль самостійного навчання, а також опанування нових інформаційних технологій, використання додаткових освітніх ресурсів.

Впровадження інноваційних методик викладання дозволяє підвищити рівень наочності навчання і засвоєння отриманих знань. Одним із найбільш поширених і доступних видів власних освітніх ресурсів є комп'ютерна презентація. Наочний матеріал полегшує його засвоєння і сприйняття. Підготовлено презентації практичних занять з усіх тем циклу. Візуалізація занять є важливою під час розбору патології, такий інноваційний підхід до проведення занять впроваджується і для студентів-іноземців. Він підвищує наочність викладання, сприяє кращому опануванню матеріалу і викликає значний інтерес у студентів. Під час розбору хворих для підвищення рівня наочності також використовують фотографії, слайди, рисунки, відеофільми. Крім того, студенти самі створюють тематичні комп'ютерні презентації.

Традиційно українська школа підготовки лікарів є орієнтованою на вивчення етіології, патогенезу, клініки й лікування широкого кола захворювань. Відповідно, хвороба стала центральним об'єктом освітнього процесу на додипломному рівні.

Клінічною базою кафедри є міська поліклініка № 26 м. Харкова, у складі якої працює відділення сімейної медицини, що обслуговує близько 10 тис. населення. Освітній процес здійснюється досвідченими викладачами, серед них – професор і три доценти, які мають спеціалізацію із сімейної медицини. Студенти в процесі навчання ознайомлюються з роботою відділення сімейної медицини, з усіма ланками роботи команди лікаря першого контакту (реєстратура, робота медичної сестри на прийомі, у процедурному кабінеті, робота лікаря загальної практики на амбулаторному прийомі та вдома), а також питаннями надання невідкладної медичної допомоги в амбулаторних умовах. Крім того, майбутні лікарі мають змогу знайомитися й брати участь у спеціалізованих прийомах лікарів поліклініки: кардіолога, ендокринолога, гастроентеролога, ревматолога, пульмонолога, хірурга, офтальмолога, отоларинголога, травматолога, ендоскопіста, а також у роботі лікарів функціональної діагностики, в тому числі – лікаря ультразвукової діагностики й рентгенолога. Значний інтерес у студентів викликає робота фізіотерапевтичного відділення поліклініки, у межах якого здійснюється лікування хворих під час реконвалесценції та їхня реабілітація.

У педагогічній роботі кафедри широко використовуються активні методи навчання, які спонукають студентів до активної розумової практичної діяльності. Це дозволяє не лише дати студентам знання, але й сформувати у них пізнавальні інтереси, творче мислення, вміння і навички самостійної розумової праці.

Оцінка знань студентів у процесі навчання на циклі (початкових, поточних знань) відбувається під час занять на паперових носіях. Після завершення циклу проводиться бально-рейтингова оцінка студентів – вона забезпечує інтегральну оцінку результатів усіх видів навчальної діяльності студентів (вихідне тестування, тестування за темами, рішення ситуаційних завдань, тематичних розборів, теоретичного матеріалу, набуття практичних навичок).

Значну увагу на кафедрі приділено науково-дослідній роботі студентів. Їх залучають до пошукових робіт з актуальних питань ведення хворих із різною патологією на амбулаторному етапі, а також до проведення науково-практичних конференцій – щорічні науково-практичні студентські конференції «Збереження здоров'я молоді – збереження нації» та «Фактори ризику розвитку хвороб у молодому віці».

Таким чином, використання нових педагогічних технологій дозволяє піднести освітній процес на вищий рівень, зробити більш наочним, інформативним, живим і цікавим. Викладачі мають позбутися консерватизму у викладанні дисципліни – й активно опановувати інноваційні педагогічні технології.

Література

1. Волосовець О. П. Удосконалення засвоєння практичних навичок і методик студентами, лікарями-інтернами – важлива складова первинної ланки медичної допомоги населенню / О. П. Волосовець, Ю. С. П'ятницький, І. С. Вітенко та ін. // Медична освіта. – 2012. – № 3. – С. 5–7.
2. Бабінець Л. С. Успіхи і проблеми викладання сімейної медицини на додипломному етапі: досвід Тернопільського державного медичного університету / Л. С. Бабінець, І. О. Боровик, Н. Є. Боцюк та ін. // Сімейна медицина. – 2013. – № 4. – С. 28–31.
3. Гиріна О. М. Доцільність реформування амбулаторно-поліклінічної системи та переходу до практики сімейного обслуговування населення / О. М. Гиріна, В. О. Сірик, Н. М. Горобець та ін. // Сімейна медицина. – 2010. – № 3. – С. 10–15.
4. Лехан В. М. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір / В. М. Лехан, Г. О. Слабкий, М. В. Шевченко. – К., 2009. – С. 3.
5. Лисенко Г. І. Шляхи оптимізації підготовки сімейних лікарів / Г. І. Лисенко, О. Б. Яценко, Л. В. Хіміон та ін. // Матер. науково-практичної конференції «Підготовка сімейних лікарів та моделі впровадження сімейної медицини в Україні», м. Чернівці, 13–14 квітня 2005 р. – Чернівці, 2005. – 24 с.